

«Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Γνωστικών Αντικειμένων μέσω της Αγγλικής Γλώσσας και Εργαλείων Web2.0 στο Δημοτικό Σχολείο»

Λαδά Αγγελική¹, Ρέλλια Μαρία²

¹ Εκπ/κός Αγγλικής Γλώσσας, Ράλλια Π.Δ.Σ. Πειραιά
angelinalada@hotmail.com

² Εκπ/κός Αγγλικής Γλώσσας, Ράλλια Π.Δ.Σ. Πειραιά
m_rellia@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το εργαστήριο «Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Γνωστικών Αντικειμένων μέσω της Αγγλικής Γλώσσας και Εργαλείων Web2.0 στο Δημοτικό Σχολείο» αποτελεί μία εισαγωγή στο **CLIL** (Content Language Integrated Learning), μία προσέγγιση που αφορά στη διδασκαλία ενός σχολικού μαθήματος (Περιβαλλοντικές Σπουδές) μέσω της Αγγλικής γλώσσας.

Πρόκειται για διδασκαλία διπλής εστίασης, κατά τη διάρκεια της οποίας ο εκπαιδευτικός θέτει δυο ομάδες στόχων: τους στόχους που αφορούν στο συγκεκριμένο σχολικό μάθημα και τους στόχους που αφορούν στην εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας. Η προσέγγιση **CLIL** δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες που επιτρέπουν στους μαθητές να χρησιμοποιούν την Αγγλική γλώσσα με φυσικό τρόπο, ώστε σε σύντομο χρονικό διάστημα να μην εστιάζουν τόσο στα στοιχεία της γλώσσας, αλλά περισσότερο στο θέμα για το οποίο θέλουν να μιλήσουν και, κατά συνέπεια, στο μήνυμα το οποίο θέλουν να μεταδώσουν. Γίνεται έτσι χρήση της γλώσσας για πραγματική επικοινωνία.

Το **CLIL** αποτελεί μία προσέγγιση βιωματικής μάθησης που συντελεί στην εκμάθηση τεχνικών «μαθαίνω πώς να μαθαίνω», γλώσσας και περιεχομένου. Η εκμάθηση αυτή θεωρείται ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στην συνεχή επιμόρφωση και απόκτηση γνώσεων, καθώς επίσης και στην δια βίου μάθηση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδασκαλία διπλής εστίασης, βιωματική μάθηση, «μαθαίνω πώς να μαθαίνω»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

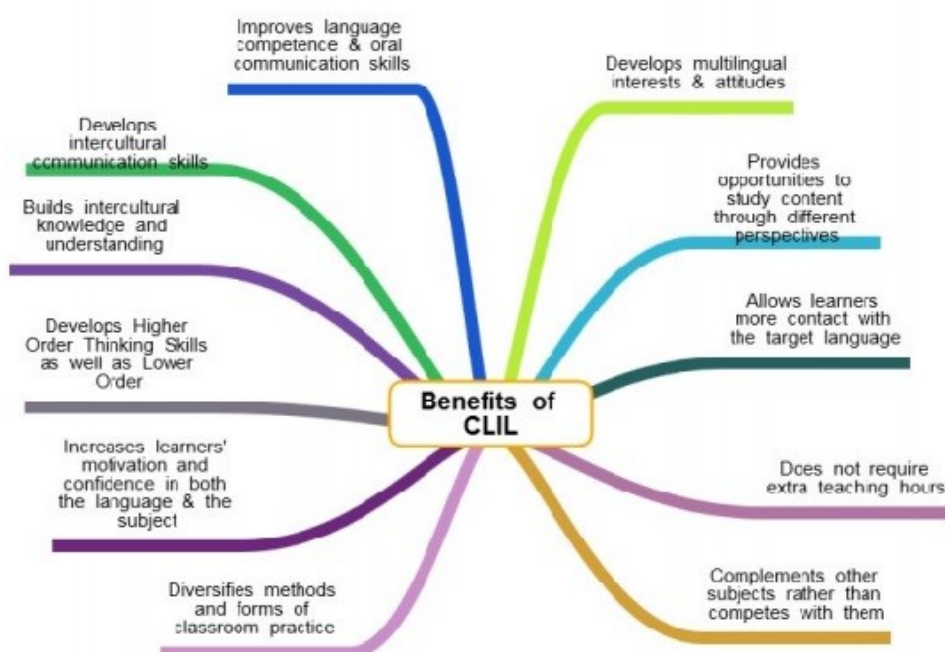
Η εργαστηριακή παρουσίαση «Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Γνωστικών Αντικειμένων μέσω της Αγγλικής Γλώσσας και Εργαλείων Web2.0 στο Δημοτικό Σχολείο» αφορά στην εφαρμογή του CLIL, μία εκπαιδευτική προσέγγιση με διπλό στόχο, κατά την οποία χρησιμοποιείται επιπρόσθετη γλώσσα για τη διδασκαλία και την εκμάθηση τόσο της γλώσσας όσο και του περιεχομένου. Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο CLIL, οι μαθητές μαθαίνουν ένα ή περισσότερα από τα σχολικά τους μαθήματα μέσα από μια στοχευμένη γλώσσα, συχνά την Αγγλική, την οποία μαθαίνουν παράλληλα με το περιεχόμενο του μαθήματος.

Σύμφωνα με τους Ιωάννου-Γεωργίου και Παύλου (2011), η μέθοδος CLIL έχει τρία κύρια χαρακτηριστικά. Η εκμάθηση μιας επιπλέον γλώσσας είναι ενσωματωμένη σε θέματα περιεχομένου, όπως η γεωγραφία, και οι μαθητές μαθαίνουν τη γλώσσα-στόχο, μέσω της οποίας το περιεχόμενο απλοποιείται. Επίσης, το CLIL έχει τις ρίζες του σε διάφορα κοινωνικό-γλωσσικά και πολιτικά

πλαίσια και σχετίζεται με οποιαδήποτε γλώσσα, ηλικία και μορφωτικό επίπεδο· ανταποκρίνεται έτσι στην πρόταση του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Διά Βίου Μάθησης, όπου η πολυγλωσσία και η πολυπολιτισμικότητα θεωρείται ότι προάγουν την ενσωμάτωση, την κατανόηση και την κινητικότητα μεταξύ των Ευρωπαίων. Τέλος, είναι μία προσέγγιση που περιλαμβάνει την ανάπτυξη των κοινωνικών, πολιτιστικών, γνωστικών, γλωσσικών, ακαδημαϊκών και άλλων δεξιοτήτων μάθησης, οι οποίες με τη σειρά τους διευκολύνουν τα επιτεύγματα τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη γλώσσα (πρβλ Mehisto et al 2008: 11-12, Coyle, 2005).

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ CLIL

Το CLIL ως μέθοδος παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα (π.χ. βελτίωση γλωσσικής ικανότητας, ανάπτυξη πολυγλωσσικού ενδιαφέροντος και διαπολιτισμικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων), όπως αυτά αποτυπώνονται στο ακόλουθο σχήμα 1:

Σχήμα 1: Τα πλεονεκτήματα του CLIL

Όπως επίσης αναφέρει ο Wolff (2004), οι μαθητές είναι πιο επιτυχημένοι και πιο πρόθυμοι στο διδασκόμενο μέσω CLIL μάθημα από τους συμμαθητές τους στις παραδοσιακές τάξεις και επίσης βλέπουν το περιεχόμενο από μια διαφορετική και ευρύτερη προοπτική, όταν αυτό διδάσκεται σε άλλη γλώσσα (πολύ-προοπτική /πολυπρισματική θεώρηση). Με το CLIL, η εκμάθηση του συγκεκριμένου θέματος είναι διαπολιτισμική (Christ, 2000), ενώ οι μαθητές αναπτύσσουν πιο ακριβείς ακαδημαϊκές έννοιες με την εμπλοκή άλλης μιας γλώσσας (Lamsfuss-Schenk, 2002).

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Σκοπός του εργαστηρίου είναι να τονίσει την σπουδαιότητα της προσέγγισης **CLIL** (Ενιαία Εκμάθηση Διδακτικού Αντικείμενου και Ξένης Γλώσσας) στην διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας. Αφού παρουσιαστεί με συντομία το θεωρητικό πλαίσιο και το παιδαγωγικό όφελος της προσέγγισης, θα ακολουθήσει επίδειξη πρακτικής της εφαρμογής στα Ράλλεια Πειραματικά

Δημοτικά Σχολεία του Πειραιά, με παραδείγματα από την διδασκαλία του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος (Δ' Δημοτικού) και της Γεωγραφίας (Στ' Δημοτικού) μέσα από την Αγγλική γλώσσα, με βιωματικό τρόπο.

Το εργαστήριο αποσκοπεί στην ανάπτυξη διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που αξιοποιούν ή θέλουν να αξιοποιήσουν το CLIL για την αναβάθμιση της διδασκαλίας τους.

Οι μαθητές/επιμορφούμενοι, στο εργαστήριο Πληροφορικής και με τη χρήση του διαδραστικού πίνακα και των ηλεκτρονικών υπολογιστών, χωρισμένοι σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων, παρακολουθούν τη θεωρητική παρουσίαση, εμπλέκονται στις προτεινόμενες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και στη συνέχεια παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους στις υπόλοιπες ομάδες.

Επιμέρους σκοποί του παρόντος εργαστηρίου είναι οι ακόλουθοι:

- Η εξοικείωση με την προσέγγιση **CLIL** και η κατανόηση της χρήσης του μέσα στη σχολική τάξη του δημοτικού σχολείου.
- Η αξιοποίηση του **CLIL** στη διδακτική πράξη.
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης της Αγγλικής γλώσσας ως μέσο προσέγγισης της γνώσης και προώθησης του πολιτισμού
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ).
- Η χρήση της διάδρασης, καθώς και η οικειοποίηση αξιών όπως το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα, η αυτοπεποίθηση και η αυτενέργεια/αυτονόμηση.
- Η απόκτηση από τους μαθητές ικανοτήτων συνεργασίας και διαλόγου, καθώς και ρύθμισης των διαπροσωπικών σχέσεων.
- Η αναζήτηση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου.

Η εκτιμώμενη διάρκεια του εργαστηρίου είναι 120 λεπτά. Γλώσσα της εισήγησης θα είναι η Ελληνική, με αναφορές στην Αγγλική κατά την περιγραφή του μαθήματος, όπου αυτό απαιτείται. Μετά το τέλος της εισήγησης, θα απαντηθούν όλες οι τυχόν ερωτήσεις που θα προκύψουν.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Μεθοδολογικά, οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται δομούνται πάνω στη Θεωρία Πολλαπλής Νοημοσύνης του Gardner (1999) και στην ολιστική προσέγγιση της γνώσης. Η θεωρία αυτή φαίνεται να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ιδιαίτερων προτιμήσεων, των δυνατοτήτων και των ταλέντων που κάθε μαθητής αναπτύσσει σε διαφορετικά στάδια, ενώ η ολιστική προσέγγιση της γνώσης παρέχει τα μεθοδολογικά εργαλεία και τις τεχνικές που ανταποκρίνονται στην ικανοποίηση των διαφορετικών τομέων νοημοσύνης που ο κάθε μαθητής αναπτύσσει και μέσα από τους οποίους δομεί τη νέα γνώση.

Η υιοθέτηση αυτού του μοντέλου δίνει την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να δομήσει εκπαιδευτικά σενάρια προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών του, να διευρύνει τις οπτικές μέσα από τις οποίες παρουσιάζεται η νέα πληροφορία και να τους οδηγήσει σε μια πολύπλευρη ανάπτυξη, με στόχο την πληρότητα και την αυτοπραγμάτωση, όπως αυτή ορίζεται από τον Maslow (1970). Επίσης, η ολιστική προσέγγιση εξυπηρετεί την ανθρωπιστική προσέγγιση της γνώσης και τη δόμηση της εμπειρικής μάθησης με τα χαρακτηριστικά που της αποδίδει ο Rogers (1983).

Παράλληλα επιλέγεται το συνεργατικό μοντέλο μάθησης, καθώς τα πολλαπλά γνωστικά και συναισθηματικά οφέλη που προκύπτουν για τους μαθητές από την εφαρμογή του έχουν καταγραφεί στη βιβλιογραφία (Gillies, 2003). Το συγκεκριμένο μοντέλο συνάδει και με τη Θεωρία της Πολλαπλής Νοημοσύνης καθώς αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης της διαπροσωπικής νοημοσύνης.

Έχοντας τα παραπάνω ως θεωρητικές αρχές, αναπτύχθηκε ένα αναλυτικό πρόγραμμα που, κατά περίπτωση, χρησιμοποιεί στοιχεία από προγράμματα που βασίζονται στην Λεξική Προσέγγιση (Lexical Approach), σε αυτά που δομούνται με βάση τις δραστηριότητες (Task-based Approach), στα διαδικαστικά προγράμματα (Procedural-based) αλλά και στα διεργαστικά (Process-based).

ΠΟΙΟΥΣ ΑΦΟΡΑ – ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ

Το εργαστήριο απευθύνεται κυρίως σε δασκάλους (ΠΕ70) και εκπαιδευτικούς Αγγλικής Γλώσσας (ΠΕ06) Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά και άλλες ειδικότητες, καθώς και νέους ερευνητές στο πεδίο των ΤΠΕ. Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων, οι επιμορφούμενοι κρίνεται ότι θα έχουν κατανοήσει καλύτερα τη φιλοσοφία και τη χρήση της προσέγγισης **CLIL** και θα είναι σε θέση να:

- βελτιώσουν τα μαθησιακά κίνητρα των εμπλεκομένων μαθητών
- σχεδιάζουν δραστηριότητες σύμφωνα με τις αρχές του **CLIL**. Οι μαθητές διδάσκονται την ύλη του σχολικών εγχειριδίων μέσω της Αγγλικής γλώσσας με τη βοήθεια βίντεο ή σχετικού υλικού που δημιουργούν για αυτόν τον σκοπό οι εκπαιδευτικοί. Η διδασκαλία συμπληρώνεται με δραστηριότητες που εκπονούνται στην τάξη που αφορούν σε φύλλα εργασιών, τραγούδια, διαδραστικά παιχνίδια, θεατρικά παιχνίδια κλπ.
- επιλέγουν και να προσαρμόζουν κατάλληλα και δημιουργικά μαθησιακούς πόρους ώστε να εμπλουτίζουν την ύλη των σχολικών εγχειριδίων

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Η διάρκεια του εργαστηρίου, όπως αναφέρθηκε, εκτιμάται γύρω στις δύο (2) ώρες. Θα εργαστούμε ως εξής:

Φάση 1η: Οι επιμορφούμενοι παρακολουθούν μία εισαγωγική, θεωρητική παρουσίαση (διάρκειας 20 περίπου λεπτών) για το **CLIL**, στην οποία παρουσιάζονται οι δημιουργικές δυνατότητές του με διάφορα παραδείγματα.

Φάση 2η: Παρουσιάζεται, θεωρητικά, η εφαρμογή της μεθόδου CLIL στη διδασκαλία της Μελέτης Περιβάλλοντος των μαθητών της Δ' Δημοτικού, σε ενότητες του σχολικού εγχειριδίου που αφορούν στα γενικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα και, στη συνέχεια, στη μόλυνση του αέρα, τα απορρίμματα και την ανακύκλωση, καθώς και την έλλειψη του νερού σε διαφορετικές περιοχές του πλανήτη. Στη συνέχεια, επιλέγεται η ενότητα της μόλυνσης του αέρα και οι επιμορφούμενοι καλούνται να εργαστούν πάνω σε σχετικές δραστηριότητες, με τη χρήση φύλλων εργασίας αλλά και Web2.0 εργαλείων (π.χ. ToonDoo comic strips ή brainstorming με τη χρήση word clouds). Εκτιμώμενη διάρκεια: 45 λεπτά.

Φάση 3η: Παρουσιάζεται, θεωρητικά, η εφαρμογή της μεθόδου CLIL στη διδασκαλία της Γεωγραφίας των μαθητών της Στ' Δημοτικού, σε ενότητες του σχολικού εγχειριδίου που αφορούν την πληθυσμιακή ανάπτυξη και κατανομή, τη γη ως χώρο ζωής του ανθρώπου και την Ευρώπη. Κατόπιν, επιλέγεται η

ενότητα που αφορά τους κατοίκους και τα κράτη της Ευρώπης και οι επιμορφούμενοι καλούνται να εργαστούν πάνω σε σχετικές δραστηριότητες , με χρήση φύλλων εργασίας και Web2.0 εργαλείων (google earth, google docs, word clouds, graphic organizers, prezi, interactive powerpoint, interactive videos). Εκτιμώμενη διάρκεια: 45 λεπτά.

Φάση 4η: Ερωτήσεις, σχόλια και διευκρινήσεις σχετικά με το εργαστήριο. Εκτιμώμενη διάρκεια: 10' λεπτά.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Christ, H. (2000). Zweimal hinschauen – Geschichte bilingual lernen. In Bredella, L. & F.J. Meißner (eds.) *Wie ist Fremdverstehen lehr- und lernbar?* Tübingen: Gunter Narr, 43-83.

Coyle, D. (2005). *CLIL: Planning Tools for Teachers*. The University of Nottingham, School of Education. Ανακτήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση http://www.unifg.it/sites/default/files/allegatiparagrafo/20-01-2014/coyle_clil_planningtool_kit.pdf

Gardner H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple Intelligence for the 21th century*.

New York: Basic.

Gillies, R.M. (2003). Structuring cooperative group work in classrooms. *International Journal of Educational Research*, 39: 35–49.

Ioannou Georgiou, S. & Pavlou, P. (2011). *Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-primary Education, 2011*. Ανακτήθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2016 από τη διεύθυνση http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Anglika/teaching_material/clil/guidelinesforclilimplementation1.pdf.

Lamsfuß-Schenk (2002). *Geschichte und Sprache – Ist der bilinguale Geschichtsunterricht der Königsweg zum Geschichtsbewusstsein?* Στο Breidbach, S., G. Bach & D. Wolff (eds.) *Bilingualer Sachfachunterricht: Didaktik, Lehrer-/Lernerforschung und Bildungspolitik zwischen Theorie und Empirie*. Frankfurt: Lang, 191-206.

Maslow, Abraham H. (1970). *Motivation and Personality* (2nd ed). New York: HarperCollins.

Mehisto, P., Marsh, D., Frigols, M. (2008). *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*. Macmillan: Oxford.

Rogers C. (1983). *Freedom to Learn for the 80's*. New York: Merrill-McMillan.

Wolff, D. (2004). *Integrating language and content in the language classroom: Are transfer of knowledge and of language ensured?* Proceedings of the GERAS, Paris, GERAS.